এ. এম. মেইৰ এণ্ড কোম্পানী

বনাম

গোৰ্ধনদাস সাগৰমাল

[ন্যায়াধীশ ছায়িদ ফজল আলি, ন্যায়াধীশ পতঞ্জলি শাস্ত্ৰী আৰু

ন্যায়াধীশ মেহৰ চান্দ মহাজন]

মধ্যস্থতা (Arbitration) — "বিক্ৰী" আৰু "ক্ৰয়" টোকাৰ দ্বাৰা মালবস্তুৰ বিক্ৰীৰ বাবে দালালৰ দ্বাৰা চুক্তি(contract) — মধ্যস্থতা দফা — দালালৰ মধ্যস্থতা দফা বলৱৎ কৰাৰ অধিকাৰক বিক্ৰেতাই অস্বীকাৰ কৰা — মধ্যস্থতাকাৰীৰ ক্ষেত্ৰাধিকাৰ— ৰায়ৰ(award) বৈধতা — চুক্তি নিৰ্মাণ কৰা।

আপীলকাৰী অৰ্থাৎ, দালালৰ প্ৰতিষ্ঠান এটাই প্ৰতিবাদীসকলৰ সৈতে এখন "বিক্ৰী টোকা" (sold note)ৰ অধীনত মৰাপাটৰ বিক্ৰী আৰু ক্ৰয়ৰ বাবে চুক্তিবদ্ধ হৈছিল, য'ত আপীলকাৰী প্ৰতিষ্ঠানটোৱে "এ এণ্ড কোম্পানী, ব্ৰোকাৰচ" বুলি স্বাক্ষৰ কৰিছিল আৰু এক তৃতীয় পক্ষক একেই তাৰিখত আৰু একেই পৰিমাণৰ মৰাপাটৰ বাবে এখন "ক্ৰয় টোকা" (bought note)জাৰি কৰিছিল, তাতো আপীলকাৰীয়ে "এ এণ্ড কোম্পানী, ব্ৰোকাৰচ" বুলিয়ে স্বাক্ষৰ কৰিছিল। "বিক্ৰী টোকা"ত এটা মানক মধ্যস্থতা দফা অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছিল য'ত কোৱা হৈছিল যে চুক্তিৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা আৰু/বা সম্পৰ্কীয় আৰু/বা ইয়াৰ সৈতে জড়িত বা ইয়াৰ সৈতে জড়িত সকলো বিষয়, প্ৰশ্ন, বিবাদ, পাৰ্থক্য আৰু/বা দাবী বেংগল চেম্বাৰ অব কমাৰ্চৰ মধ্যস্থতালৈ প্ৰেৰণ কৰা হ'ব। আপীলকাৰীসকলে, "বিক্ৰী টোকা"ৰ দ্বাৰা প্ৰমাণিত উক্ত সংবিদা বা চুক্তিৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা এটা বিষয় সন্দৰ্ভত উদ্ভৱিত এক বিবাদ, মধ্যস্থতাৰ বাবে নিৰ্দেশ কৰিছিল। আগলৈ প্ৰতিবাদীসকলে মধ্যস্থতাকাৰীসকলৰ সন্মুখত বিৰোধিতা কৰি কৈছিল যে যিহেতু আপীলকাৰীসকল কেৱল দালাল আছিল সেয়েহে তেওঁলোকে মধ্যস্থতাৰ বাবে বিষয়বস্তুটো নিৰ্দেশ কৰিব পৰাকৈ অধিকাৰ প্ৰাপ্ত নাছিল। মধ্যস্থতাকাৰীসকলে আপীলকাৰীসকলৰ পক্ষত ৰায়(award) প্ৰদান কৰিছিল। উক্ত ৰায় বাতিল কৰিবলৈ প্ৰতিবাদীসকলে ইণ্ডিয়ান আৰ্বিট্ৰেচন আইনৰ অধীনত উচ্চ ন্যায়ালয়ত এখন আবেদন দাখিল কৰে:

ৰায় দিছিল যে, যদিহে প্ৰতিবাদীসকলে আপত্তিটো আগতেই উত্থাপন কৰিব পাৰিলেহেঁতেন আৰু যদিহে বিবাদটোৰ লগত চুক্তিখনৰ ব্যাখ্যা জড়িত হৈ থাকে, তেন্তে ইয়াক মধ্যস্থতা দফাৰ অধীনত চুক্তি সম্পৰ্কীয় বিবাদ বুলি গণ্য কৰা হয়, যাৰ ফলত ভাৰতীয় মধ্যস্থতা আইন, ১৯৪০ৰ অধীনত ন্যায়িক বা বাতিল দাবীৰ সত্ত্বেও এই ৰায়দানক প্ৰত্যাহ্বানহীন কৰি তোলা হয়।

হেমেন ভাৰ্চেচ ডাৰউইনছ লিমিটেড ([১৯৪২] এ.চি. ৩৫৬)উল্লেখ কৰা হৈছে।

আপীল ক্ষেত্ৰাধিকাৰ : দেৱানী আপীল নং XLII, ১৯৫০।

১৯৪৮ চনৰ মূল আদেশ নং ৭৮ৰ পৰা আপীলত কলিকতা উচ্চ ন্যায়ালয়(মুখ্য ন্যায়াধীশ হেৰিছ আৰু ন্যায়াধীশ চক্ৰৱৰ্তী)ৰ ৰায়দানৰ পৰা আপীল

এন. চি. চেটাৰ্জী (বি. চেন, ৰ সৈতে, আপীলকাৰীসকলৰ বাবে।

এ. এন. গ্ৰ'ভাৰ, প্ৰতিবাদীসকলৰ বাবে।

১৯৫০ চনৰ ৩০ নৱেম্বৰ। ন্যায়াধীশ ফজল আলী আৰু পতঞ্জলি শাস্ত্ৰীৰ দ্বাৰা ৰায়দান দিয়া হৈছিল-

ন্যায়াধীশ ফজল আলী – পশ্চিম বংগৰ কলিকতাৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ে প্ৰতিবাদীসকলে দৰ্শোৱা যুক্তিৰ ভিত্তিত বেংগল চেম্বাৰ অৱ কমাৰ্চৰ মধ্যস্থতা ন্যায়াধিকৰণৰ ৰায়দান বাতিল নকৰাৰ একক ন্যায়াধীশে দিয়া সিদ্ধান্তটো বাতিল কৰাৰ পৰাই এই আবেদনৰ সৃষ্টি হৈছে। গোচৰৰ তথ্য তলত দিয়া ধৰণৰ।

১৯৪৬ চনৰ ২৫ জানুৱাৰী তাৰিখে আপীলকাৰীসকলে ৫০০০ মাউণ্ড মৰাপাটৰ বিক্ৰীৰ বাবে প্ৰতিবাদীসকলৰ লগত চুক্তিবদ্ধ হয় যাৰ প্ৰমাণ হিচাপে আছিল প্ৰতিবাদীসকলৰ প্ৰতি চিঠিৰ ৰূপত লিখা "বিক্ৰী টোকা" (প্ৰ. A), যিখনৰ আৰম্ভণিৰ শব্দবোৰ আছিল যে : "আমি আপোনাৰ অনুৰোধ অনুসৰি আৰু আপোনাৰ হৈ আজি তলত স্বাক্ষৰ কৰাসকলক (undersigned) বিক্ৰী কৰিছো, ইত্যাদি।" "undersigned" শব্দটোৱে আপীলকাৰীসকলক বুজাইছে, আৰু চুক্তিখনৰ শেষত তেওঁলোকৰ স্বাক্ষৰৰ তলত "দালাল" শব্দটো লিখা আছে। সেই একে দিনাই, এখন "ক্ৰয় টোকা" (প্ৰ. B) বেংগল জুট মিল কোম্পানীক আপীলকাৰীৰদ্বাৰা তলৰ বিৱৰণৰে দিয়া হৈছিল: "আমি আপোনাৰ অনুৰোধ

অনুসৰি আৰু আপোনাৰ হৈ আজি তলত স্বাক্ষৰ কৰাসকলক (undersigned) বিক্ৰী কৰিছো, ইত্যাদি।” এই টোকাটোত থকা “undersigned” শব্দটোৱেও আপীলকাৰীসকলক বুজাইছে, আৰু তেওঁলোকৰ স্বাক্ষৰৰ তলত “বিক্ৰী টোকা”ৰ নিচিনাকৈ “দালাল” শব্দটো লিখা আছে। বিক্ৰী টোকাখনত মৰাপাটৰ বিতৰণ, নথিপত্ৰ প্ৰেৰণ নোহোৱা, নথিপত্ৰ অস্বীকাৰ কৰা, দাবী ইত্যাদি সম্পৰ্কে বিভিন্ন বিধান আছে, কিন্তু আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ বিধানবোৰ দফা ১০ আৰু ১১ত পোৱা যায়। ১০নং দফাত উল্লেখ কৰা হৈছে যে কিছু বিশেষ ক্ষেত্ৰত মৰাপাটৰ বিতৰণৰ বাবে বিক্ৰেতাসকলে জৰিমণামুক্তভাৱে নিৰ্ধাৰিত তাৰিখৰপৰা সৰ্বোচ্চ ত্ৰিশ দিনলৈ সময় বৃদ্ধিৰ অনুমতি পাব পাৰে আৰু যদিহে উক্ত সংবিদাখন বৰ্দ্ধিত সময়সীমাৰ ভিতৰত কাৰ্যকৰী কৰা নহয়, ক্ৰেতাসকলে কেইবাটাও বিকল্প লাভ কৰিব, ইয়াৰে এটা হ’ল সংবিদা বাতিল কৰা আৰু বিকল্প ঘোষণা কৰা দিনটোত সংবিদাৰ হাৰ আৰু বজাৰৰ হাৰৰ মাজৰ পাৰ্থক্য বিক্ৰেতাৰপৰা লোৱা। সেই একেই দফাত অন্য এটা বিধান তলত দিয়া ধৰণে দিয়া আছে:-

“(a)ত উল্লেখ কৰা নিচিনাকৈ বৰ্দ্ধিত সময়ৰ ভিতৰত বিক্ৰেতাসকলে ক্ৰেতাক সামগ্ৰীসমূহ প্ৰেৰণ কৰিব নে নকৰে অৱগত কৰিব লাগে আৰু বিক্ৰেতাসকলে বৰ্দ্ধিত সময়ৰ ভিতৰত প্ৰেৰণ কৰিব নোৱাৰিব বুলি অৱগত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত ক্ৰেতাসকলে জাননী লাভ কৰাৰ ৫টা কৰ্মদিনৰ ভিতৰত নিজৰ বিকল্প ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব আৰু বিক্ৰেতাক অৱগত কৰিব লাগিব। বিক্ৰেতাসকলৰপৰা এনে কোনো জাননী নাপালে সামগ্ৰীসমূহ প্ৰেৰণ কৰা হোৱা নাই বুলি ধৰা হ’ব আৰু ক্ৰেতাসকলে বৰ্দ্ধিত তাৰিখৰ ম্যাদ উকলি যোৱাৰ পিছৰ ৫টা কৰ্মদিনৰ ভিতৰত নিজৰ বিকল্প ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব আৰু বিক্ৰেতাক অৱগত কৰিব লাগিব।“

১১নং দফাত অন্যান্য বিষয়ৰ লগতে উল্লেখ কৰে যে “এই চুক্তিৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা বা ইয়াৰ সৈতে জড়িত যিকোনো বিষয়, প্ৰশ্ন, বিবাদ, পাৰ্থক্য, আৰু/বা দাবী, সেয়া কোনো এজন বা দুয়োপক্ষৰ বাধ্যবাধকতাৰ সময়ত হওক, বা বন্ধ বা সম্পূৰ্ণ হোৱাৰ পিছত হওক, বাধ্যবাধকতা থাকক বা নাথাকক দুয়োপক্ষই এনেধৰণৰ বিবাদৰ সময়ত এই সংবিদাৰ অধীনত অটল থাকিব লাগে আৰু এই চুক্তিখন সম্পূৰ্ণ হওক বা নহওক সেই সময়ৰ বাবে মধ্যস্থতা

ন্যায়াধিকৰণৰ নিয়মৰ অধীনত মধ্যস্থতাৰ বাবে বেংগল চেম্বাৰ অৱ কমার্চলৈ প্রেৰণ কৰিব লাগে আৰু সেই নিয়ম মর্মে মধ্যস্থতা সম্পন্ন হ'ব লাগে ।"

প্রতিবাদীসকলে সাধাৰণভাৱে উক্ত চুক্তিৰ অধীনত ২,২৫৬ মাউণ্ড মৰাপাট প্রেৰণ কৰিছিল, কিন্তু বাকী ৰোৱা ২৭৪৪ মাউণ্ড মৰাপাট নির্ধাৰিত সময়ৰ ভিতৰত প্রেৰণ কৰিব নোৱাৰিলে, আৰু, উমৈহতীয়া চুক্তিৰ দ্বাৰা সময়সীমা ৩০ জুন, ১৯৪৬ তাৰিখলৈ বৃদ্ধি কৰা হ'ল। ১৯৪৬ চনৰ ২ জুলাইত প্রতিবাদীসকলে আপীলকাৰীসকললৈ ৱেগন/মালগাড়ীৰ অভাৱৰ বাবে বৈ যোৱা মৰাপাটখিনি প্রেৰণ কৰিব নোৱাৰা বুলি জনাই এখন চিঠি লিখিছিল, আৰু "সময়সীমা" এমাহলৈ বৃদ্ধি কৰিবলৈ অনুৰোধ জনাইছিল। ৩ জুলাই, ১৯৪৬ তাৰিখে বা ইয়াৰ ওচৰে-পাজৰে আপীলকাৰীয়ে পোৱা এই চিঠিখনৰ উত্তৰ হিচাপে সময়সীমা ৩১ জুলাই, ১৯৪৬ তাৰিখলৈ বৃদ্ধি কৰা হৈছিল। প্রতিবাদীসকলে উত্তৰ পোৱাৰ একেদিনাই, অর্থাৎ ৯ জুলাই,১৯৪৬ তাৰিখে, আপীলকাৰীসকললৈ উক্ত সময়সীমা বৃদ্ধিৰ কথা চুক্তিমতে ৫নং কর্মদিনৰ ভিতৰত জনোৱা হোৱা নাই বুলি চিঠি লিখিছিল আৰু সেয়েহে চুক্তিখন স্বয়ংক্রিয়ভাৱে বাতিল হৈছিল। এইখন চিঠিৰ পাছত, দুয়োপক্ষৰ মাজত আৰু কিছু চিঠিপত্রৰ আদান-প্রদান হৈছিল, আৰু অৱশেষত অৱশিষ্ট ৪,১১৬ টকাৰ বিল এখন আপীলকাৰীৰদ্বাৰা প্রতিবাদীক দিয়া হৈছিল, যিসকলে ইয়াৰ ফলস্বৰূপে উক্ত ৰাশি পৰিশোধ কৰাৰ দায়বদ্ধতা অস্বীকাৰ কৰিছিল। সেয়েহে তাৰ পিছত আপীলকাৰীসকলে বিক্রী টোকাৰ ১১নং খণ্ডৰ অধীনত মধ্যস্থতাৰ বাবে দাবী কৰিলে, আৰু তেওঁলোকৰ আৰু প্রতিবাদীসকলৰ মাজৰ বিবাদ বেংগল চেম্বাৰ অৱ কমার্চ (Bengal Chamber of Commerce)ত দাখিল কৰিলে। ১৯৪৭ চনৰ ৬ ফেব্রুৱাৰী তাৰিখে, মধ্যস্থতা ন্যায়াধীকৰণে চুক্তিৰ নির্ধাৰিত তাৰিখ ১৯৪৬ চনৰ ৩১ জুলাই তাৰিখলৈ উমৈহতীয়াকৈ বঢ়োৱা হৈছিল বুলি বিচাৰ কৰিছিল, আৰু সেইমর্মে প্রতিবাদীসকলে আপীলকাৰীসকলক ১৯৪৬ চনৰ ১০ আগষ্ট তাৰিখৰপৰা বিচাৰ প্রদানৰ তাৰিখলৈকে বছৰি ৪% হাৰত সুতৰ সৈতে ৪,১১৬ টকাৰ ধনৰাশি দিব লাগে। লগতে খৰচৰ হিচাপত প্রতিবাদীসকলে ২১০ টকাও প্রদান কৰিবলগীয়া বুলি বিচাৰ কৰা হৈছিল। প্রায় এবছৰ পাছত, ১৯৪৯ চনৰ ১৯ ফেব্রুৱাৰী তাৰিখে, ভাৰতীয় মধ্যস্থতা আইন, ১৯৪০-ৰ অধীনত প্রতিবাদীসকলে কলিকতা উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ সাধাৰণ মূল দেৱানী ক্ষেত্রাধিকাৰত (ordinary original civil

jurisdiction) আবেদন দাখিল কৰে, এই আবেদনখনত তেওঁলোকে অন্যান্য বিষয়ৰ লগতে আদালতে এই ৰায়দানক ক্ষেত্ৰাধিকাৰৰ বাহিৰত, অকাৰ্যকৰী, আৰু প্ৰতিবাদীসকলৰ বাবে বাধ্যতামূলক নহয় বুলি ঘোষণা কৰিবলৈ অনুৰোধ জনাইছিল আৰু ইয়াক বাতিল কৰাটো বিচাৰিছিল। প্ৰতিবাদীসকলে আবেদনত উত্থাপন কৰা মূল কথাটো আছিল যে আপীলকাৰীসকল বাবে বেংগল জুট মিল কোম্পানী হিচাপে মধ্যস্থতা দফা আৰোপ কৰাটো মুকলি নাছিল আৰু প্ৰকৃতাৰ্থত আপীলকাৰীসকল উক্ত চুক্তিৰ পক্ষত নাছিল আৰু কেৱল দালাল হিচাপেহে কাম কৰিছিল। উত্তৰ হিচাপে আপীলকাৰীসকলে দৃঢ় কৰি কৈছিল যে আপীলকাৰী আৰু তেওঁলোকৰ মাজত কোনো গোপনীয়তা নাই বুলি প্ৰতিবাদীয়ে কৰা অভিযোগ ভুল আছিল আৰু তেওঁলোকৰ শপতপত্ৰৰ দফা নং ১৬ত তেওঁলোকে লিখিছিল যে:-

"আবেদনখনৰ ৭ নং দফাৰ সন্দৰ্ভত মই উক্ত চুক্তিখনৰ প্ৰকৃত অৰ্থ আৰু প্ৰভাৱ বাবে পুনৰীক্ষণৰ অনুৰোধ জনাইছো। পূৰ্বে উল্লেখ কৰা অনুসৰি মই দৃঢ়তাৰে কওঁ যে ব্যৱসায়ৰ প্ৰথা বা ব্যৱহাৰ বা অনুশীলনৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি প্ৰতিবাদীয়ে দালালি চাৰ্জ আৰোপ কৰাৰ আৰু চুক্তিত উল্লেখ কৰা নিয়মসমূহ বলবৎ কৰাৰ অধিকাৰ আছে।"

মহামান্য ন্যায়াধীশ সিনহাই গোচৰটোৰ শুনানি গ্ৰহণ কৰিছিল, যিয়ে উক্ত চুক্তিখন প্ৰত্যক্ষভাৱে প্ৰতিবাদী আৰু আপীলকাৰীৰ মাজত থকাৰ ভিত্তিত উক্ত আবেদনখন বৰ্খাস্ত কৰিছিল। লগতে মহামান্য ন্যায়াধীশে পৰ্যবেক্ষণ কৰিছিল যে যদি আপীলকাৰীসকলৰ চুক্তি বলবৎ কৰাৰ অধিকাৰ ৰীতি-নীতিৰ অস্তিত্বৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল হ'লহেঁতেন তেন্তে প্ৰমাণৰ প্ৰয়োজন হ'লহেঁতেন আৰু এনে ক্ষেত্ৰত ৰীতি-নীতিৰ উপস্থিতি নিৰ্ণয় কৰাৰ কৰ্তৃত্ব মধ্যস্থতাকাৰীসকলৰ থাকিলেহেঁতেন।

মহামান্য ন্যায়াধীশ সিনহাই দিয়া নিৰ্ণয়টোত অসন্তুষ্ট হৈ প্ৰতিবাদীসকলে আপীল কৰিলে, যাৰ শুনানি মহামান্য মুখ্য ন্যায়াধীশ আৰু ন্যায়াধীশ চক্ৰৱৰ্তীৰে গঠিত উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ খণ্ড বিচাৰপীঠৰ গ্ৰহণ কৰা হৈছিল আৰু নিষ্পত্তি কৰা হৈছিল। মহামান্য ন্যায়াধীশসকলে ৰায় দিয়ে যে যিহেতু আপীলকাৰীসকলে চুক্তিখনত নিজকে দালাল বুলি দাবী কৰিছিল আৰু বাণিজ্যিক প্ৰথাৰ ভিত্তিত ইয়াৰ চৰ্তসমূহ বলবৎ কৰাৰ অধিকাৰ দাবী কৰিছিল, সেয়েহে ন্যায়াধীশ

সিনহাই তেওঁলোকক প্ৰিন্সিপাল হিচাপে গণ্য কৰিব নোৱাৰে আৰু চুক্তিখনৰ প্ৰধান পক্ষ হিচাপে প্ৰত্যক্ষভাৱে জড়িত নোহোৱা কোনোবা এজনৰ বাবে ৰায়দান প্ৰদান কৰাৰ কৰ্তৃত্ব মধ্যস্থতা ন্যায়াধিকৰণৰ নাছিল বাবেই এই ৰায় বাতিল কৰিব পৰা যায়। আপিলকাৰীসকলে উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ পৰা দেৱানী কাৰ্যবিধি আইনৰ ধাৰা ১০৯(চি)-ৰ অধীনত প্ৰমাণপত্ৰ লাভ কৰাৰ পাছত এই আপীল কৰে।

আমাৰ এনেকোৱা লাগে যে উক্ত আপীল চুটি ভিত্তিত নিষ্পত্তি কৰিব পাৰি। আমি বিশ্বাস কৰোঁ যে এই আবেদন শীঘ্ৰে সমাধান কৰিব পৰা যাব। বিচাৰ আদালতত আপীলকাৰীসকলে দাখিল কৰা শপতনামাখন ভালদৰে পৰ্যালোচনা কৰাৰ পিছত আমি এই ৰায় দিব নোৱাৰো যে তেওঁলোকে চুক্তিৰ পক্ষ নহয় বুলি দাবী কৰিছিল বা বাণিজ্যিক প্ৰথা বা ব্যৱহাৰৰ ভিত্তিত চুক্তিখন বলবৎ কৰিবলৈ কেৱল আদালতৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিছিল। আমাৰ দৃষ্টিত তেওঁলোকৰ স্থিতি তলত দিয়া ধৰণে সামৰি ল'ব পাৰি:-

(১) প্ৰতিবাদীসকলৰ সৈতে কোনো মধ্যস্থতা চুক্তিৰ তেওঁলোক পক্ষ নহয় বুলি প্ৰতিবাদীয়ে উঠোৱা অভিযোগ তেওঁলোকে মানি লোৱা নাছিল।

(২) তেওঁলোকে আদালতত চুক্তিখন আৰু ইয়াৰ প্ৰভাৱ ব্যাখ্যা কৰিবলৈ অনুৰোধ কৰে আৰু দৃঢ়তাৰে কয় যে তেওঁলোক এইখন বলৱৎ কৰাৰ অধিকাৰী।

(৩) ব্যৱসায়ৰ প্ৰথা বা ব্যৱহাৰ অনুসৰি সংবিদাখন বলৱৎ কৰাৰ অধিকাৰ তেওঁলোকৰ আছে বুলিও তেওঁলোকে উল্লেখ কৰে।

এই ক্ষেত্ৰত উত্থাপিত মূল বিবাদটো আছিল যে চুক্তিৰ নিৰ্দিষ্ট সময়সীমাৰ ভিতৰত ডেলিভাৰীৰ সময় বৃদ্ধি কৰা হৈছিল নেকি? এই নিৰ্দিষ্ট বিবাদ মধ্যস্থতা দফাটোৱে স্পষ্টভাৱে সমাধান কৰিছে। দালাল (আপীলকাৰী)সকল প্ৰিন্সিপাল হিচাপে চুক্তিৰ প্ৰত্যক্ষ পক্ষ নাছিল বৰঞ্চ বেংগল জুট মিল কোম্পানীটোৰ হৈ কাম কৰিছিল বুলি কোৱা অতিৰিক্ত মতানৈক্যটো যেন কেৱল মধ্যস্থতা প্ৰক্ৰিয়াৰ সময়তহে উদ্ভৱ হৈছিল। সেই পৰ্যায়ত প্ৰতিবাদীসকলৰ আপত্তি উত্থাপন কৰিব পাৰে বুলি ধৰি ল'লে, মধ্যস্থতা দফাটোৱে সামৰি লোৱা প্ৰাৰম্ভিক বিবাদটো মধ্যস্থতাকাৰীলৈ প্ৰেৰণ কৰাৰ

পিছত, অতিৰিক্ত মতানৈক্য চুক্তিখনৰ ব্যাখ্যাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। এই ক্ষেত্ৰত উত্তৰদাতাসকলে চুক্তিখনৰ উল্লেখ কৰি যুক্তি দিব লাগিব যে আপীলকাৰীসকল প্ৰিন্সিপাল হিচাপে বান্ধ খাই থকা নাছিল, আনহাতে আপীলকাৰীসকলে দাবী কৰে যে তেওঁলোক আছিল। গতিকে চুক্তিখনৰ প্ৰকৃত নিৰ্মাণৰ আশে-পাশে ঘূৰি থকা এই বিবাদক চুক্তিটোৰ অধীনত, তাৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা বা সম্পৰ্কীয় বিবাদ বুলিও গণ্য কৰা হয়। যদি এইটোৱে স্থিতি, তেন্তে এনে এক বিবাদ যাৰ নিৰ্ণয়ে চুক্তিখনৰ প্ৰকৃত ব্যাখ্যা নিৰ্ধাৰণ কৰে, তাকো চুক্তিখনৰ অধীনৰ বা চুক্তিখনৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা বাচুক্তিখনৰ লগত জড়িত বিবাদ বুলি গণ্য কৰা হ'ব। *হেইমেন বনাম ডাৰউইনছ লিমিটেড* (১) গোচৰৰ উদ্ধৃত অংশত লৰ্ড ডুনেডিনে এটা পৰীক্ষা এইদৰে আগবঢ়াইছে যে :- "যদি কোনো পক্ষই চুক্তিৰ আশ্ৰয় ল'বলগীয়া হয়, তেন্তে সেই বিবাদ চুক্তিৰ অধীনত হোৱা বিবাদ"। ইয়াত প্ৰতিবাদীসকলে নিজৰ গোচৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ চুক্তিৰ আশ্ৰয় ল'ব লাগিব আৰু সেয়েহে এই বিবাদটো মধ্যস্থতা দফাৰ অন্তৰ্গত। উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ আপীল বিচাৰপীঠৰ ন্যায়াধীশসকলে চুক্তিখনত আপীলকাৰীসকলৰ স্থিতি সম্পৰ্কে প্ৰতিবাদকাৰীৰ বিবাদক, প্ৰথমতে চুক্তিখন গঠন কৰা হৈছে নে নাই সেই সম্পৰ্কে হোৱা বিবাদৰ সৈতে একে ধৰণৰ বুলি গণ্য কৰি ভুল কৰিছিল। গতিকে যদিহে আমি এই সিদ্ধান্তত আহো যে প্ৰতিবাদীয়ে উত্থাপন কৰা দুয়োটা বিবাদেই মধ্যস্থতা দফাৰ অন্তৰ্গত, তেতিয়াহে এই বিষয়টোৰ এক অন্ত আছে, কিয়নো মধ্যস্থতাকাৰীসকলৰ বিবাদবোৰ বিচাৰ কৰিবলৈ ক্ষেত্ৰাধিকাৰ থাকিব, আৰু আমি তেওঁলোকে কৰা যিকোনো আইন বা তথ্যৰ ভুলৰ সৈতে বা তেওঁলোকৰ ফালৰ পৰা বিবেচনা কৰিবলৈ বাদ পৰা যিকোনো বিষয়লৈ চিন্তিত নহয়। এই দৃষ্টিভংগীৰে চুক্তিখনৰ প্ৰকৃত ব্যাখ্যা আৰু প্ৰতিবাদীসকলৰ বিতৰ্ক শুদ্ধ নে নহয় সেইটো আমি নিৰ্ণয় কৰিব নোৱাৰিম। যদি এবাৰ বিবাদটো মধ্যস্থতা দফাৰ পৰিসৰৰ অন্তৰ্গত বুলি ক'ব পৰা যায়, বিবাদটোৰ গুৰুত্বৰ বিষয়ে বিবেচনা কৰিবলৈ আদালতৰ কোনো অধিকাৰ নাথাকিব।

সামৰণিত আমি এই আবেদন মঞ্জুৰ কৰি উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ সিদ্ধান্ত বাতিল কৰি ন্যায়াধীশ সিনহাৰ আদেশ পুনৰ কাৰ্যকৰী কৰো। সমগ্ৰ সময়ছোৱাত আপীলকাৰীসকলে তেওঁলোকৰ খৰচ বহন কৰিব।

ন্যায়াধীশ মহাজন – মই ভাতৃ ন্যায়াধীশ ফজল আলীৰ লগত একমত যে এই আপীলখনক খৰচৰ সৈতে অনুমতি দিয়া হওক।

আপীল অনুমোদিত

আপীলকাৰীসকলৰ বাবে প্ৰতিনিধি: পি কে চেটাৰ্জী।

উত্তৰদাতাসকলৰ বাবে প্ৰতিনিধি: এম.জি.প'ড্ডাৰ।

পৰীক্ষক– মায়াশ্ৰী মহন্ত

জ্যেষ্ঠ অনুবাদক

অনুবাদ শাখা

গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়